

Maud Vanhauwaert: de blik op de wereld gericht

'Schrijver en tekstperformer' – zo noemt Maud Vanhauwaert, op 14 januari 1984 in het Westvlaamse Veurne geboren, zich op haar persoonlijke website. Zij studeerde Germaanse Talen aan de Universiteit Antwerpen en behaalde in dezelfde stad aan het Koninklijk Conservatorium het masterdiploma Drama. Haar eerste schreden in de wereld van de poëzie zette de dichtster op het podium. In de jaren vóór de publicatie van haar debuutbundel, *Ik ben mogelijk* uit 2011, nam ze deel aan uiteenlopende *spoken word*-manifestaties. Zo won ze in 2010 het evenement Frappant TXT, een landelijke wedstrijd die jaarlijks – tegenwoordig onder de naam Naft voor Woord – door de schrijfacademie Creatief Schrijven vzw (Antwerpen) samen met de provincie Antwerpen georganiseerd wordt. De performance bleef in de daaropvolgende jaren een vast bestanddeel van haar auteursbestaan. Vanhauwaert heeft vermoedelijk honderden optredens achter de rug en boekte aansprekende successen, zoals blijkt uit finaleplaatsen bij het Wereldkampioenschap Poetry Slam in Parijs in 2012 en het Leids Cabaret Festival in 2014. Ook op andere terreinen ontplooipte de schrijfster initiatieven. Sinds 2013 is zij lid van de kernredactie van het literaire tijdschrift *Dietsche Warande & Belfort*; in het najaar van 2014 leverde zij als 'straatdichter' wekelijks een bijdrage aan het programma *Iedereen beroemd* op de Vlaamse televisiezender Eén; en in 2015 begon ze als columniste bij het dagblad *De Morgen*, waar ze regelmatig verslag doet van ontmoetingen met bekende personen 'in de achterbuurten van de geest'. De tweede dichtbundel van Vanhauwaert verscheen in 2014 onder de titel *Wij zijn evenwijdig*, net als de eerste bij de Amsterdamse uitgever Querido. Inmiddels is Vanhauwaert als docente verbonden aan het Antwerpse Conservatorium, de instelling dus waar ze zich als studente in de afstudeerrichting Woordkunst specialiseerde, en tourt ze met haar eerste avondvullende solovoorstelling *Het is de moeite* door het land.

De literaire kritiek heeft overwegend positief gereageerd op de poëzie van Vanhauwaert. Wel is er sprake van enig wantrouwen, omdat veel recensenten haar in de eerste plaats als een podiumauteur willen zien. Ze projecteren hun vooroordelen over *spoken word*-literatuur (oppervlakkig, gericht op snelle effecten, eenvoudige taalmiddelen) op de dichtster, om dan evenwel te concluderen dat het in haar specifieke geval toch allemaal anders ligt. 'Ik zie,' stelt bijvoorbeeld Philip Hoorne naar aanleiding van *Ik ben mogelijk* in *Knack*, 'poetry slam ten onrechte – noem het wishful thinking – als een soort stand up comedy, maar dat is bij Vanhauwaert geenszins het geval (Hoorne 2011).' Vergelijkbaar zijn de woorden van Paul Demets bij het verschijnen van haar eerste bundel in *De Morgen*: '[Vanhauwaert] is al enkele jaren bezig om haar gedichten met het podium te verzoenen. En met succes, want zonder een tafelspringer te willen zijn, biedt Vanhauwaert ons een eigenzinnige kijk op alledaagse dingen. En dat doet ze ook mooi op papier (Demets 2011-1).' Unaniem is het positieve oordeel over de opmerkelijke verbeeldingskracht van Vanhauwaert en de ongewoon grote plasticiteit van haar gedichten.

In de besprekingen van *Wij zijn evenwijdig* staat vooral ook het vormexperiment centraal dat Vanhauwaert in deze bundel aanging. Zij heeft haar korte teksten niet als gedichten met in lengte variërende versregels laten zetten, maar als proza. De lezer wordt dus geconfronteerd met zowel links als rechts uitgelijnde tekstblokjes die eruitzien als de pagina's van een miniboekje. Doordat Vanhauwaerts bundel in een liggend, oblong formaat is uitgegeven, passen er steeds twee van die tekstblokjes naast elkaar op één bladzijde. 'Is het poëzie?' vraagt de al even opgevoerde Paul Demets zich af – om meteen te vervolgen: 'Ik denk het wel, al was het alleen al door de erg visuele manier van schrijven, door de herhaling en de variaties [...]' (Demets 2011-2).' In interviews heeft Vanhauwaert benadrukt dat zij bewust het grensgebied tussen proza en poëzie heeft willen betreden. Zo vertelt ze Sofie

Mulders: 'In mijn tweede bundel zoek ik de grenzen tussen poëzie en proza. [...] Waar ligt de grens tussen een gedicht over een mevrouw die de bus neemt en een anekdote over een mevrouw die de bus neemt? Heel spannend, vind ik, om die twee in elkaar te laten overgaan (Mulders 2015).' Een constante in de recensies van haar tweede bundel is dat ook ditmaal steevast wordt verwezen naar de podiumactiviteiten van de maker ervan. Het is alsof de 'polyvalente woordkunstenares', zoals Luuk Gruwez haar in *De Standaard* noemt, moet bewijzen dat haar werk ook op papier standhoudt. 'Hoe zit het,' vraagt hij zich af, 'met de uitgeschreven versie van haar teksten die nog het meest op gedichten willen lijken? (Gruwez 2014).'

Het werk van Vanhauwaert werd met twee prijzen bekroond. In 2013 ontving ze uit de hand van de Maastrichtse hoogleraar Maaïke Meijer de tweejaarlijkse Vrouw Debuutprijs voor *Ik ben mogelijk*. De jury concludeerde dat de dichter uit Antwerpen 'met haar bundel een vrolijke, verwonderde beschrijving van de wereld om ons heen geeft. Haar waarnemingen zijn haarscherp. De vervreemdende beelden, de onverwachte overgangen en invalshoeken maken dat de lezer nieuwsgierig blijft, ook bij herhaalde lezing (Walraven 2013).' Verder heet het in het beoordelingsrapport dat 'de jury het ongepolijste en tegendraadse karakter van de bundel waardeert (Walraven 2013).' Met *Wij zijn evenwijdig* won Vanhauwaert in 2015 de Publieksprijs die in het kader van de jaarlijkse Herman de Coninckprijs wordt toegekend. De jury onder leiding van Bas Kwakman, festivaldirecteur van Poetry International Rotterdam, kwam tot het volgende oordeel: 'In een unieke, fragmentarische en zeer dappere stijl, ergens tussen poëzie en proza in, neemt Maud Vanhauwaert haar lezer mee op een uitbundige reis langs ultrakorte verhalen, absurde, aforistische wendingen en surreële poëzie. Vanhauwaert weet ons haar hele bundel lang te hypnotiseren. Geraffineerd en trefzeker trekt ze ons haar wereld vol schoonheid, verwarring en bijna cartooneske slapstick in. Een wereld waarin zij de baas is, waarin ze moeiteloos switcht tussen alle mogelijke registers van taal, stijl en toon (Kwakman 2015).'

Een raadselachtige werkelijkheid

Er zijn opvallende overeenkomsten tussen beide bundels van Vanhauwaert. In de meeste gedichten krijgt de lezer met een geëxpliciteerd lyrisch ik te maken. Dit ik, dat doorgaans vrouwelijk geconnoteerd is, beschouwt de haar omringende wereld, bezint zich op de dingen die er te zien zijn en interageert met de personen die haar omringen. In *Ik ben mogelijk* worden veelvuldig concrete, vaak alledaagse situaties ('bussen rijden naar de parking [Vanhauwaert 2011:9]', 'er liepen twee vrouwen in een straat [Vanhauwaert 2011:15]', 'mijn bovenbuurvrouw speelt trompet [Vanhauwaert 2011:47]') geëvoceerd. Ze leiden nogal eens tot semi-universele waarheden, sententies zoals 'vergeten wordt nooit voltooid (Vanhauwaert 2011:39)', 'woede kan niet zoals lachen / in een vuist (Vanhauwaert 2011:12)' of 'bij juichen en om hulp roepen hoort hetzelfde gebaar (Vanhauwaert 2011:53)'. In haar eerste bundel wordt op verschillende plaatsen de gelijktijdigheid van gebeurtenissen gethematiseerd. Op een en hetzelfde moment kan er op verschillende plekken van alles gebeuren, zoals de cyclus 'Geschubd zenuwachtig pootje' toont:

dit is het lied van twee eekhoorns die blij zijn in een
Kempisch bos terwijl, tegelijkertijd, een dame in Parijs
de straat oversteekt:
een dame in Parijs steekt de straat over. Hi hi. Ze kijkt
naar links naar rechts naar links. Hi hi hi. Tussen de
eerste en de tweede links is er niet veel veranderd. Hi

hi hi hi. De dame in Parijs steekt over terwijl ze niet overreden wordt, terwijl een man in Kinshasa dat wel wordt (Vanhauwaert 2011:29)

Via uitstapjes naar onder andere West-Vlaanderen, Bangladesh en India belandt de lezer uiteindelijk thuis bij de ik en haar moeder. Na de reis over de continenten waar zich de synchroniciteit van het leven aftekent, volgt dan een virtuele reis langs de wereldgodsdiensten: 'stil Allah, stil Boeddha, stil Jahweh, Krishna, Wodan / Mahasthamaprapta, Nagarjuna, Ra, Zeus, Tzitzimime, Vishnu, God (Vanhauwaert 2011:33)'. Geen van deze zingevende instanties, zo lijkt de implicatie, heeft een afdoend antwoord op de schijnbare toevalligheid van het leven. En zo is het logisch dat hun – 'Stil!' – het zwijgen wordt opgelegd, ook, en misschien wel vooral wanneer duidelijk wordt wat de ik en haar moeder op het betreffende moment vooral bezighoudt: grootmoeders dood. Ingemaakte groente, dat is wat er van haar rest, en van een diepere zingeving, iets wat haar blijvende afwezigheid verzacht, kan geen sprake zijn: 'wijzend naar potten rodekool, kijk, het enige wat overblijft / van bomma en wij die avond / rodekool (Vanhauwaert 2011:33).'

In januari 2015 beschreef Vanhauwaert in een interview met *De Morgen* hoe het schrijven van poëzie haar het gevoel geeft dicht bij de in haar ogen zo raadselachtige werkelijkheid te komen. Het is een middel om grip te krijgen op dat waaraan de mens in principe passief onderworpen is. De schrijfster zegt op zoek te zijn naar beelden die het wezen der dingen raken, beelden die in haar woorden 'precisie uistralen', maar de werkelijkheid nu juist niet in metafysische stelsels of onderliggende structuren fixeren. 'Onlangs wandelde ik,' zegt Vanhauwaert, 'door de stad en zag ik enkele meisjes op hoge hakken. "Het zijn precies startblokken, dacht ik, en zij wachten op het schot." Of zoals ik laatst naar meeuwen keek, en dacht: "Het zijn net wapperende zakdoeken. Alsof ze iemand uitzwaaien die allang vertrokken is" (Mulders 2015).' De vergelijking van de meeuwen en de zakdoeken heeft een plaats gekregen in *Wij zijn evenwijdig*. En deze bundel biedt veel meer voorbeelden van vergelijkbaar onverwachte, pregnante metaforen. Zo heet een vrouw die zichzelf opgehangen heeft 'een marionetje van de dood (Vanhauwaert 2014:[7])', tandvlees 'blinkt in weke triomfboogjes (Vanhauwaert 2014:[11])' boven iemands tanden, 'stalen giraffen (Vanhauwaert 2015:[23])' verbeelden de hijskranen in een haven, 'ruitenwissers zwiepen gestaag,' lees je elders, 'als de armen van fans op een festival (Vanhauwaert 2014:[22])' en gedachten zijn als meubelstukken die je moet verzetten 'om het stof te zien dat eronder ligt (Vanhauwaert 2014:[41])'.

Voor de poëtica van Vanhauwaert zijn deze frapperende beelden karakteristiek. Ze maken dat de lezer een pas op de plaats maakt en stilstaat bij dingen die hij weliswaar denkt te kennen, maar die hem nu in een nieuw verband gepresenteerd worden. Daarbij blijven verklaringen uit en wordt er niet naar een allesverklarende zin gezocht. Van Vanhauwaert kiest met andere woorden voor de rol van observator en verslaggever, en dat doet zij vanuit een wereldbeeld dat niet gevoed wordt door overwegingen van transcendentale aard. Centraal staan verrassingseffecten, zodat de lezer de hem vertrouwde wereld met de verwondering van Vanhauwaert leert te bezien. In die verwondering kan zelfs een zekere verstoring en ontregeling schuilen, wanneer zij namelijk, zoals dat vooral ook in haar tweede bundel frequent gebeurt, teruggrijpt op min of meer absurdistische voorstellingen die de realiteitsconcepties van de lezer ondermijnen. Dat doet zich onder meer voor wanneer een man beschreven wordt wiens 'snor zo lang en stijf [is] dat er musjes op komen zitten (Vanhauwaert 2014:[18])'; of als een vrouw in de metro een op haar schoot gelegen klomp deeg kneedt, terwijl ze zegt: 'Dat doe ik altijd als alles dreigt uit- / een te vallen. Hoe meer je kneedt hoe beter het kleeft (Vanhauwaert 2014:[5])'. Illustratief is ook het volgende korte gedicht:

Als ik uit euforie wil beginnen te ren-
nen, komt de man voor mij staan en zegt
'niet zo vlug, ik ben een vluchtheuvel' en
hij gaat voor mijn voeten liggen en zijn
rug bolt als die van een nijldige kat_
(Vanhauwaert 2014:[78])

Geëxpliciteerde beelden

Vanhauwaert kiest bewust voor een niet-hermetische poëzie. 'Ik zoek in mijn werk,' vertrouwt ze Sofie Mulders toe, 'vaak naar een zekere toegankelijkheid (Mulders 2015).' Dat tekent zich op allerlei manieren in haar gedichten af, die met hun vaak anekdotische opzet en de alledaagse situaties ook minder ervaren poëzielezers aanspreken. Typerend is de omgang met metaforen. In de regel worden object en beeld genoemd, zodat je niet lang hoeft na te denken over het *tertium comparationis*. Soms wordt dat zelfs als zodanig benoemd, zoals blijkt uit de opvallende formulering die ten grondslag ligt aan de titel van Vanhauwaerts tweede bundel. 'Wij zijn evenwijdig_' – jij en ik, ben je als lezer geneigd te denken, bewegen ons parallel, zoals lijnen parallel aan elkaar kunnen lopen. Waarom de keuze op dit beeld gevallen is, blijkt meteen op de eerste bladzijde van de bundel. Wij 'raken elkaar in het oneindige' lees je daar (Vanhauwaert 2014:[2]), zodat duidelijk wordt wat 'wij' en de 'lijnen' met elkaar gemeenschappelijk hebben: ook ons snijpunt, het moment waarop we elkaar raken, ligt ergens aan de horizon, in een verte die feitelijk onbereikbaar is. Het is een markant beeld, zeker, maar het is bij Vanhauwaert óók een beeld dat als zodanig expliciet gemaakt wordt.

Binnen de literaire traditie neemt haar poëzie daarmee een positie in die je misschien het best kunt afzetten tegen die van de zogenaamde postmodernisten, dichters die tijdens de beide decennia rond de eeuwwende van 2000 voor een zo andere toon kozen. Het intellectualisme en de verregaande intertekstualiteit die hun werk kenmerkte, de taalfilosofische preoccupaties van auteurs als Dirk van Bastelaere of Stefan Hertmans, het verbale geweld van Peter Holvoet-Hanssen en Peter Verhelst, of de idiosyncratische werelden van Anneke Brassinga en Arjen Duinker – Maud Vanhauwaert zet daar een poëzie tegenover waarin een herkenbare werkelijkheid met nieuwe ogen wordt gezien, verrassende momentopnamen die de lezer zonder dwingend commentaar of een ultieme duiding worden voorgeschoteld. Karakteristiek is de reeks stadsgedichten die in *Ik ben mogelijk* onder de titel 'Verenigde straten' is opgenomen. In de openingsverzen van het eerste gedicht lees je: 'een stad is ook maar verenigde straten / ze plakt met kauwgum aan elkaar / bakkers rollen deeg de dag in / een meeuw schijnt zich uit tegen het raam / een vrouw verplaatst bloempotten / een man is in het buitenland / daar ben je internationaal / om vier uur klinkt de schoolbel polyfoon / in de winkels hangen meisjes in de rekken (Vanhauwaert 2011:9)'. In het licht van de beschrijvende toon die deze verzen beheerst is een uitspraak veelzeggend die Vanhauwaert in 2010 ten overstaan van Paul Demets deed: 'Wat mij het meest inspireert zijn de kleine dagelijkse anekdotes, zoals een mandarijn die is beginnen schimmelen of slingers op een verjaardagsfeest (Desmets 2010).'

Een passante

Twee thema's lijken het oeuvre van Vanhauwaert te domineren. In de eerste plaats kan het gelezen worden als het zelfonderzoek van een ik, iemand die keer op keer de eigen persoonlijkheid aftast. Zo staat in haar debuutbundel: 'ik zit aan de keukentafel / probeer slecht nieuws door de perforator te halen / tot confetti / het is niet onmogelijk, zeg ik / ik ben

een mogelijke vrouw (Vanhouwaert 2011:23)'. Ook in *Wij zijn evenwijdig* stuit je op dit soort zelfbespiegelende formuleringen: 'Ik zeg 'ik ben iemand die hier is'_ / Ik ben iemand die van ver komt_ / Ik ben iemand die zich de moeite ge- / troost_ / Ik ben iemand die zich in een bocht / wringt. Ik ben iemand in wie zich een / bocht wringt_ / Ik ben iemand die mogelijk is (Vanhouwaert 2014:[29]-[30]).' Na een kort intermezzo, waarin een anonieme 'zij' er nadrukkelijk op wijst dat de ik deze laatste woorden al eens eerder gebruikte (uiteraard een zinspel op Vanhouwaerts debuutbundel), gaat het op de ingeslagen weg verder: 'Ik ben iemand met een hang naar enige / pathetiek_ / Ik ben iemand die zich kreupel waant en / als niemand kijkt de benen strekt_ / Ik ben iemand die wacht, in een anti- / chambre met de kroonluchters die er / hangen als grote ankers zonder grip_ (Vanhouwaert 2014:[30]-[31]).' Het is een reeks die nog enkele bladzijden wordt voortgezet en die de ik feitelijk tot een ongrijpbare persoonlijkheid maakt: 'Ik ben iemand die vlucht om kleiner te worden, / een stip, een klein kernachtig / punt waarop iemand de vinger kan leg- / gen en kan zeggen 'dat is het (Vanhouwaert 2014:[34]).'

Het tweede thema dat als een rode draad door de beide bundels loopt is dat van de menselijke communicatie, of misschien wel de veelvuldige afwezigheid daarvan. De mensen die in *Ik ben mogelijk* ten tonele komen, zoeken contact maar vinden elkaar zelden:

er liepen twee vrouwen in een straat
ze vonden elkaars schoenen lelijk

dat is het enige
dat ooit tussen hen is gebeurd

ze kruisten elkaar
keken naar elkaar schoenen
vonden die lelijk
(Vanhouwaert 2011:15)

Ook de ik in Vanhouwaerts tweede bundel leeft geïsoleerd; zij is een passante ('Ik wandel verder [Vanhouwaert 2014:(63)]') die bericht over belevenissen onderweg en toevallige ontmoetingen. De mensen met wie ze te maken krijgt blijven vreemden, al zijn er twee terugkerende personen met wie er een vertrouwensrelatie bestaat: een moeder en de al even genoemde anonieme 'zij', die vaak ook de rol van geliefde aanneemt. Deze 'zij' geeft bij herhaling commentaar op de uitspraken en de woorden van de ik: 'Ze zegt dat ik het niet zo letterlijk over / eenzaamheid moet hebben, dat ik beter / een metafoor zoek (Vanhouwaert 2014:[49]).' Ook waarschuwt deze persoon ervoor dat de zoektocht naar de eigen persoonlijkheid makkelijk in navelstaanderij kan omslaan: 'Ze zegt dat ik het niet altijd zo over mezelf / moet hebben en zeker niet in poëzie. Dat / ik alles zo persoonlijk neem (Vanhouwaert 2014:[50]).' Het lijkt het poëtische statement van een schrijfster die de confrontatie met het eigen ik niet uit de weg gaat, maar de blik toch vooral op de haar omringende wereld richt.

Variaties op een thema

Uit interviews blijkt dat de 'schrijver en tekstperformer' Vanhouwaert zich diepgaand heeft beziggehouden met het eigen functioneren als podiumauteur. In het interview met Sofie Mulders beschrijft zij hoe tijdens een performance het besef een publiek te kunnen bespelen samengaat met het gevoel aan datzelfde publiek uitgeleverd te zijn: 'Ik heb als performer de touwtjes graag in handen, dan kan ik beslissen om ze te laten vieren of weer aan te trekken.

Enerzijds heb je macht, anderzijds stel je je kwetsbaar op. Ik sta alleen op het podium en kan mij nergens achter verstoppen. Soms voelt het aan als een één-tegen-allenspel (Mulders 2015).' In de gedichten van Vanhauwaert worden nogal wat stijlmiddelen ingezet die juist ook hun betekenis krijgen in het licht van de mondelinge voordracht waarvoor ze mede gedacht zijn. Je kunt daarbij denken aan de verhalend-anekdotische opzet en het opvallende beeldgebruik, maar er is veel meer. Zo eindigen nogal wat gedichten met een zinssnede die je als pointe zou kunnen opvatten. Een voorbeeld uit *Wij zijn evenwijdig*:

Soms gaan wij ver van elkaar staan en
zien we elkaar helemaal. Soms leunen wij
tegen elkaar zoals toeristen op foto's
tegen de toren van Pisa. Vanuit een be-
paalde hoek vallen wij onherroepelijk
samen_
(Vanhauwaert 2014:[77])

Vergelijkbaar is een ander kort gedicht uit dezelfde bundel: 'Aan de tafel zit een hoge man. Zijn scha- / duw is zo lang dat zijn hele familie erin / past. Vroeger wandelden ze elke zondag / samen in het park: de man met in zijn ver- / lengde de familieleden. Als waren zij één / grote zonnewijzer_ (Vanhauwaert 2014:[47])'. Ook het sterk ritmische karakter van Vanhauwaerts poëzie, het klankspel, de veelvuldige toepassing van humoristische procedés ('Wat doen we met de testikels van de kater / die nu rustiger is_ [Vanhauwaert 2014:(87)]) en het opvallende gebruik van de ellips kunnen met de podiumpresentatie in verband gebracht worden. Daarnaast valt in het oog dat de binnenstructuur van veel gedichten op de opsomming en stapeling van tekstbouwstenen gebaseerd is. Het is een ordeningsprincipe dat lezer en vooral ook luisteraar zelden voor onoverkomelijke problemen stelt. Je hoeft je niet te bezinnen op mogelijk gecompliceerde samenhangen en abstracte verbanden, maar krijgt eenvoudigweg méér van hetzelfde geboden, zogezegd variaties op een thema. In *Ik ben mogelijk* staat bijvoorbeeld een gedicht waarin de ik zich op de eigen jeugdherinneringen bezint. De meer dan tien keer herhaalde anafoor 'ik ben vergeten' ordent een lange reeks voorvallen, herinneringen aan een huisdier, het eerste vriendje, de kinderen in de klas, een valpartij, enzovoort (Vanhauwaert 2011:37-39). Stapelingseffecten doen zich ook voor in een gedicht uit de reeks 'Voor de zekerheid'. De ik bezint zich op een lange reeks van min of meer op zichzelf staande inzichten, die nogal eens met behulp van een conditionele bijzin verwoord zijn: 'Als je veel met je meetrekt / is het normaal dat je gebogen loopt', 'je rechterschouder wordt getikt / als er iemand links van je staat' en: 'Als men tot tien telt verstop je je best' (Vanhauwaert 2011:53).

Waar het principe van de accumulatie zich in *Ik ben mogelijk* binnen afzonderlijke gedichten manifesteert, doet het zich in *Wij zijn evenwijdig* op het niveau van de bundel als geheel voor. De bijna tweehonderd gedichten – ze zijn niet genummerd, evenmin trouwens als de pagina's – zijn als de stenen van een dominospel aaneengeregen. Meestal wordt een element uit een voorafgaand gedicht hernomen in het daaropvolgende gedicht. Daardoor ontstaan kortere of langere reeksen die de voor Vanhauwaert typische stapelingsstructuren openbaren. Eén voorbeeld passeerde reeds de revue: het twaalfstal gedichten dat varieert op de steeds herhaalde woorden 'ik ben iemand' (Vanhauwaert 2014:[28]-[33]). Maar er zijn meer voorbeelden van anaforen die de rij dominostenen in *Wij zijn evenwijdig* structureren: 'Ik zie een vrouw' – 'Ik zie een kind' – 'Ik zie een man' (Vanhauwaert 2014:[59]-[60]); of: 'Soms is het zo klein' – 'Soms is het zo groot' (Vanhauwaert 2014:[35]); en: 'Kijk, hier is vaders auto' – 'Kijk, hier is een bad' – 'Kijk, hier is een tafel' (Vanhauwaert 2014:[44]-[45]). Opvallend is bovendien het langgerekte slotakkoord van de bundel, die eindigt met bijna dertig gedichten rond de formulering 'Wat doen we met'. Wat te doen, vraagt zich de ik zo af, met een vrouw

die haar armen spreidt, met een schrijver die zijn boeken niet uitgeeft, met de man op de brug, met het verkrachte meisje – en zo verder (Vanhauwaert 2014:[81]-[92]). Het antwoord, het kan in deze poëzie van de verwondering niet verbazen, blijft Vanhauwaert ons schuldig, zodat zij haar tweede boekpublicatie kan besluiten met de lapidaire woorden: 'Kom. We zijn al laat_' (Vanhauwaert 2014:[93]).

De cumulatieve patronen in *Wij zijn evenwijdig_* geven het experimentele gehalte van de bundel een extra dimensie. Niet alleen namelijk gaat Vanhauwaert, zoals reeds bleek, op onderzoek in het grensgebied tussen proza en poëzie, ook lijkt zij zich af te vragen hoe het gedicht als eenheid gedefinieerd moet worden. Wanneer is er sprake van een samenhangende en afgeronde tekst? In het geval van de gedichten in haar tweede bundel is dat niet eenvoudig te zeggen. Ze corresponderen eigenlijk altijd met andere gedichten, omdat ze vooruitwijzen naar dat wat komt of teruggrijpen op hetgeen al was. In een interview uit 2013 met Karl van den Broeck legt Vanhauwaert uit dat de op het podium gesproken tekst voor haar een openheid heeft die ze bij op papier gefixeerde teksten vaak mist: 'Een gepubliceerde tekst lijkt vaak zo onaantastbaar, zo àf! (Van den Broeck 2013).' Je zou nu haar tweede bundel kunnen lezen als een poging de openheid van het podium op het papier te evenaren. Gedichten zijn nooit 'af', maar gaan bij Vanhauwaert in elkaar over. Typografisch wordt dat benadrukt door aan het slot van de gedichten geen punt, maar liggende streepjes (dus:_) te plaatsen. Die maken van de gedichten teksteenheden zonder een als zodanig gemarkeerd einde, zodat je de bundel kunt lezen zoals je een prozatekst leest: als een doorlopend betoog.

Neem nu de bomen

Ik ben mogelijk en *Wij zijn evenwijdig _*: het zijn twee bundels waarmee een jonge dichter zelfbewust een plaats in het hedendaagse poëzielandschap opeist. Als weinig anderen verkent Vanhauwaert het spanningsveld tussen de orale cultuur van het podium en de papieren traditie van de boekenkast. Ze schrijft poëzie waarin een ik van zich doet spreken die een voorbijgangster is. 'Ik stap,' lees je ergens, 'want dan werk ik het best' (Vanhauwaert 2014:[8]). Deze ik slaat de wereld en de mensen om haar heen met verbazing gade en kiest voor hoogst oorspronkelijke beelden om daaraan uitdrukking te geven. Als lezer of luisteraar kijk je over de schouder van Vanhauwaert mee en uiteindelijk maak je je haar fantasierijke zienswijzen eigen: 'Neem / nu de bomen. Zij sterven staande_' (Vanhauwaert 2014:[40]).

Jan Konst
Freie Universität Berlin

Bibliografie

Broeck, Karl van den Broeck, 'Dit is geen verhaal maar een schilderij.' In: *De Morgen*, 2 januari 2013 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).
Demets 2011-1, Paul, 'Beloftevol debuut van podiumdichteres Maud Vanhauwaert.' In: *De Morgen*, 2 maart 2011 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).
Demets 2011-2, Paul, 'Drie jonge dichters, drie debuten.' In: *De Morgen*, 15 september 2011 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).

Demets, Paul, 'Je voelt haar podiumtalent in elke zin.' In: *De Morgen*, 5 november 2014 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).

Gruwez, Luuk, 'Optocht van droevige moppen.' In: *De Standaard*, 26 december 2014 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).

Hoorne, Philip, 'In elke wang een nietje.' In: *Knack*, 23 februari 2011 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).

Kwakman, Bas, *Juryrapport Herman de Coninckprijs 2015*. (Geraadpleegd via <http://www.boek.be> [augustus 2015]).

Mulders, Sofie, 'Ik breng mezelf graag aan het wankelen.' In: *De Morgen*, 3 januari 2015 (Geraadpleegd via <http://literom.knipselkranten.nl/> [augustus 2015]).

Vanhouwaert, Maud, *Ik ben mogelijk. Gedichten*. Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV, 2011.

Vanhouwaert, Maud, *Wij zijn evenwijdig*. Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV, 2014.

Walraven, Tim, *Juryrapport Vrouw Poëzie Debuutprijs 2010-2012*. Eindhoven, 2013 (Geraadpleegd via <http://www.vrouwdebuutprijs.com> [augustus 2015]).